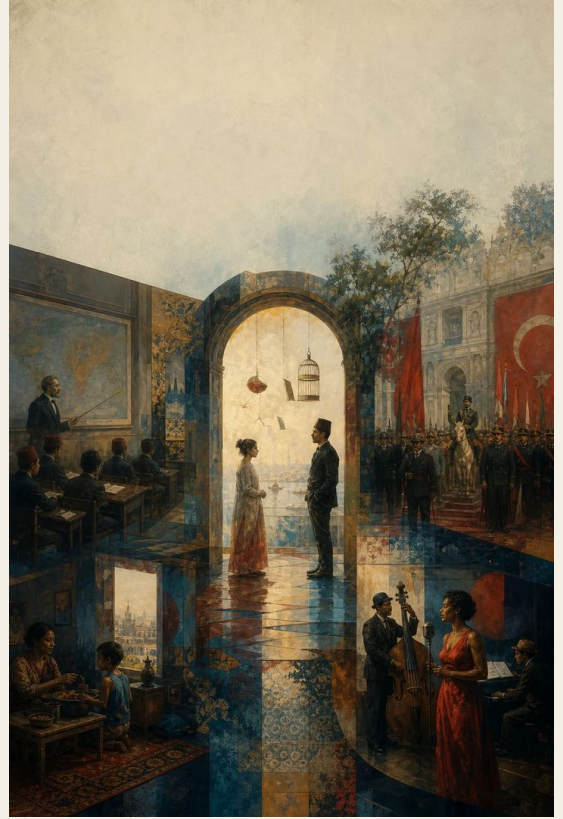

HOMI K. BHABHA

Kültürün Konumu

27 sayfalık görselleştirilmiş geniş özet

16 özgün bölüm gravürü · Gündelik örnekler

Ana fikirler · Eleştiriler · Akılda kalan sahneler

Özgün eserin yerini tutmayan açıklamalı okuma rehberi

OKUMAYA BAŞLAMADAN ÖNCE

Bu rehberin pusulası

Öğretmen öğrenciden kendisi gibi konuşmasını ister, öğrenci kusursuza yakın taklit ettiğinde bu kez fazla iddialı bulur. İktidar benzerlik ister ama eşitlik istemez. Bhabha'nın ünlü 'neredeyse aynı ama tam değil' fikri bu tuhaf aralığı anlatır: taklit itaati de alayı da aynı anda taşıyabilir.

Bu kitap nasıl okunmalı?

Sömürgeci iktidarın sanıldığı kadar tek sesli olmadığını; kalıp yargı, taklit, melezlik, üçüncü alan, ulus anlatısı ve kültürel çeviri içindeki kararsızlıkların egemenliği nasıl çatlatabildiğini anlatan erişilebilir bir rehber.

Rehber 1994 kitabının giriş ve on iki bölümünü izler: kurama bağlılık; Fanon ve kimlik; stereotip; taklit; sinsi nezaket; Delhi yakınında İncilin otoritesi; arkaik olan; ulusun dağılması; postkolonyal/postmodern eyleycilik; ekmek ve şiddet; yeniliğin kültürel çeviriyle gelişi; ırk ve modern zaman. Kavramların şiirsel yoğunluğu somut sahnelerle açılır.

Sömürge memuru yerliye kraliçenin kitabını uzatır. Yerli okur kitabı alır, kendi hikâyesiyle yorumlar ve başkasına aktarır. Aynı nesne artık merkezdeki anlamı taşımaz. Otorite yayılmak için çoğalırken kontrolünü de kaybeder; kültür kopya makinesi değil dönüşüm alanıdır.

KULLANIM ÖNERİSİ

Bir oturuşta bitirmek zorunda değilsiniz; her gravür bir sonraki durak için hafıza kancasıdır.

YOL HARİTASI

21 durakta kitabın bütünü

01	Bu kitap nasıl okunmalı?	12	Ulus iki zamanda anlatılır
02	Kültürün yeri sabit toprak değildir	13	Kenar ulusun dışı değil içidir
03	Kuram ile siyaset düşman değildir	14	Eyleycilik saf özden gelmez
04	Kimlik bakış altında bölünür	15	Şiddetin işareti ekmekte görünür
05	Stereotip tekrar ister	16	Yenilik kültürel çeviriden girer
06	Stereotip hem korku hem arzu taşır	17	Modernliğin zamanı yeniden yazılır
07	Taklit neredeyse aynı ama tam değil	18	Kitabın kolay yanlış anlaşılacağı yer
08	Taklit tehdit ve alaya dönüşebilir	19	Kitap hakkında süren tartışma
09	Sinsi nezaket otoriteyi erteler	20	Bugüne taşınan üç soru
10	İncil ağacın altında değişir	21	Bir cümlede kitabın özü
11	Kültürel fark tanınmış çeşitlilik değildir		

Kültürün yeri sabit toprak değildir

Bhabha kültürü kapalı gelenek kutusu değil, farklı güç ve anlatıların karşılaştığı aralıklarda sürekli yeniden kurulan süreç olarak düşünür. Bu başlangıç bir hüküm değil, sonraki örnekleri sinayacak mercektir.

Göçmen ailenin düğünü ne eski köyün aynısı ne yeni şehrin kopyasıdır; müzik, hukuk ve kuşak beklentisi yeni biçim kurar. İnsan yüzü eklendiğinde tartışmanın kimin hayatına dokunduğu anlaşılır.

Anlam iki saf kültürün karışımından önce karşılaşma ve müzakere anında üretilir. Bir halkanın maliyeti başka bir gruba aktarılıyorsa açıklama ona da bakmalıdır.

Kültürel akış gerçek sınır, ırkçılık ve kaynak eşitsizliğini yok etmez; aralık eşit alan değildir. Bu sınır fikri zayıflatmaz; onu her kapıyı açtığı sanılan sahte anahtardan korur.

Bir geleneğin değiştiği anda kimin karar verdiğini ve hangi ögenin pazarlık edildiğini görün. Kültürün konumu coğrafi adres kadar konuşma hakkı ve çeviri ilişkisidir. Kişiyi suçlamadan önce davranışı üreten koşulu değiştirmek daha öğretici olabilir.

Kuram ile siyaset düşman değildir

Bhabha soyut kuramın somut mücadeleden kaçış olmak zorunda olmadığını; yerleşik siyasi kimliklerin kör noktasını açabileceğini savunur. İlk bakışta küçük görünen ayırım, sorumluluğun yerini değiştirir.

Kampanya herkesi tek mağdur adıyla toplar, kuram bu adın içindeki kadın ve azınlık sesinin niçin kaybolduğunu sorar. Sahnedeki sonuç tek niyetten değil, küçük koşulların birleşmesinden doğar.

Kavram doğrudan emir vermek yerine temsil ve özne konumunu yeniden düşünerek eylemin alanını genişletir. Bu bağlantı geçmişteki örneği bugüne birebir kopyalamadan karşılaştırma imkânı verir.

Yoğun dil erişimi daraltabilir ve teori kurumdan kopabilir; kavram sahne ve sonuçla sınanmalıdır. Bir düzeni tarif etmek onu ahlaken onaylamak anlamına gelmez.

Bir siyasi sloganın kimi birleştirirken kimi görünmez yaptığını sorun. Kuramın siyasi değeri karmaşıklığı sergilemekten çok dışarıda bırakılan özneyi karar alanına geri getirmesidir. Hazır reçete yerine kararın gizli varsayımını açığa çıkarmak gerekir.

BÖLÜM 2 · FANON

04. DURAK

Kimlik bakış altında bölünür

Fanon'dan hareketle sömürgeleştirilen öznenin kendini kendi deneyimi ile sömürgeci bakışın görüntüsü arasında bölünmüş yaşadığını anlatır. Bölüm böylece kişiyi suçlamadan önce koşulları incelemeyi önerir.

Kişi aynada yüzünü görür, sokakta başkasının korku ve egzotiklik klişesini aynı bedende taşımak zorunda kalır. Büyük kelimelerin gerisindeki basit hareket burada açıkça görülür.

Kimlik iç özün açıklanması değil, bakış, arzu ve tanınma sahnesinde kararsız biçimde kurulur. Mekanizmayı tersine çevirmek, fikrin karşı örnek karşısındaki dayanıklılığını gösterir.

Bölünmüşlük eylemsizlik demek değildir; birden çok konumu bilmek eleştirel güç verebilir. Karşı örnek iddiayı yok etmekten çok hangi koşulda geçerli olduğunu gösterir.

Bir kimlik etiketinde kişinin kendini adlandırmasıyla kurumun ona verdiği rolü ayırın. Bölünmüş özne çifte bilinçle egemen bakışı tanır ve onun tutarsızlığını içeriden görebilir. Geçmişteki sonucu değil, o sonucu doğuran soruyu bugünün araçları içinde sınamak gerekir.

BÖLÜM 3 · ÖTEKİ SORUSU

05. DURAK

Stereotip tekrar ister

Stereotip sabit bilgi gibi görünür ama iktidarın onu durmadan tekrar etmesi, hiçbir zaman tam güvenli olmadığını gösterir. İddia her şeyi açıklamaz; fakat doğru soruyu kurmak için sağlam bir başlangıç verir.

'Onlar tembeldir' sözü her kuşakta, haberde ve okulda yeniden söylenir; açık gerçek olsaydı bu kadar kanıta ihtiyaç duymazdı. Bu an, kitabın genel savını tek bir hayatın ölçeğinde sinamamıza izin verir.

Tekrar farkı dondurur, aynı zamanda kaygıyı açığa çıkarır; sömürgeci Öteki'ni hem bilir hem denetleyemez. Bu zincirde hangi halka koparsa sonucun değişeceği ayrıca sorulmalıdır.

Kalıp yargının kararsızlığı zararını azaltmaz; hukuk ve şiddetle birleşebilir. Benzetme akılda kalıcıdır ama dünyanın tamamı değildir.

Bir klişenin hangi çelişkili davranışlarda bile aynı sonucu ürettiğini inceleyin. Stereotip tekrarının kaygısı sömürgecinin Öteki olmadan kendi bütünlüğünü kuramadığını gösterir. Kesin hüküm karşısında eksik kanıtı sormak acele genellemeyi durdurabilir.

OKUMA EŞİĞİ 1 / 3

İlk bağlantılar artık görünür

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Kültürün yeri sabit toprak değildir
- Kuram ile siyaset düşman değildir
- Kimlik bakış altında bölünür
- Stereotip tekrar ister

SIRADAKİ DÖRT DURAK

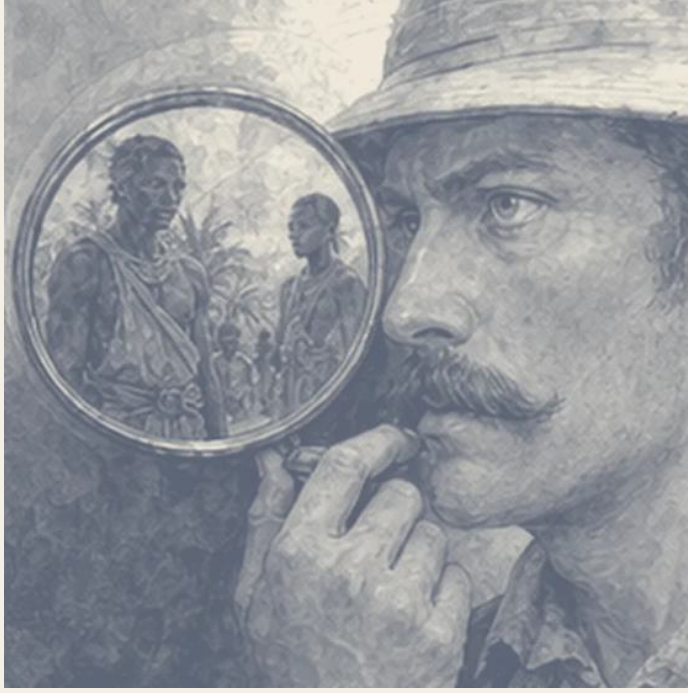
- Stereotip hem korku hem arzu taşır
- Taklit neredeyse aynı ama tam değil
- Taklit tehdit ve alaya dönüşebilir
- Sinsi nezaket otoriteyi erteler

Bağlantı sorusu: “Kültürün yeri sabit toprak değildir” ile “Stereotip tekrar ister” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Stereotip hem korku hem arzu taşır” bu yolu nasıl değiştirebilir?

BÖLÜM 3 · AMBIVALENCE

06. DURAK

Stereotip hem korku hem arzu taşır

Sömürgeci söylem Öteki'ni yalnız aşağılamaz; egzotik, güçlü ve baştan çıkarıcı biçimde arzulayıp tehdit olarak da kurabilir. Bu çerçeve kurulduğunda kitabın zor görünen sorusu gündelik hayata yaklaşır.

Yerli beden hem ilkel diye küçümsenir hem özgür ve doğal yaşamın kayıp simgesi gibi pazarlanır. Olayı yaşayan kişi tüm yapıyı görmese de yapı onun seçeneklerini etkiler.

Fetiş benzerlik ve fark kaygısını tek nesnede tutar; kesin üstünlük anlatısı gizli büyülenmeyle çatlar. Mekanizma görüldüğünde benzer görünen iki olayın neden farklı sonuç verdiği anlaşılır.

Arzu dili sömürüyü romantikleştirebilir; karşı tarafın özne sözü yerine egemen fanteziyi koymamalıdır. Tek etkileyici olayın bütün toplumlar adına konuşmasına izin verilmemelidir.

Bir turizm veya film imgesinde hayranlıkla aşağılamanın nasıl yan yana geldiğini görün. Ambivalans egemen söylemin sevgi ve nefret arasında salınarak nesnesini sürekli yeniden üretmesidir. Kavramı önce kendi davranışımızda aramak onu kolay suçlama aracından kurtarır.

Taklit neredeyse aynı ama tam değil

Sömürge düzeni yerlinin dil, davranış ve kurumlarını taklit etmesini ister, fakat tam eşitliği engellemek için farkı korur. Yazar tekil olayı daha geniş bir yapının belirtisi olarak okumamızı ister.

Memur kusursuz İngilizce konuşunca başarılı örnek diye övülür, yönetim yetkisi istediğinde haddini aşmış sayılır. Örneği hatırlamak, kuru kavramı ezberlemekten daha kalıcı bir yol sunar.

Taklit otoriteyi çoğaltır ama kopyanın yapaylığını görünür kılar; benzerlik egemenin doğal üstünlüğünü sarsar. Neden ile sonuç arasındaki ara adımlar kitabın asıl açıklama gücünü taşır.

Taklit her zaman bilinçli direniş değildir; hayatta kalma ve baskı altında uyum olabilir. İnsan niyeti ile kurumsal sonuç her zaman aynı yönde ilerlemez.

Bir kurumun çeşitlilik istediği yerde hangi benzerliği ödüllendirip hangi eşitliği reddettiğini sorun. Neredeyse aynı formülü reformun neden eşitliği hep bir sonraki aşamaya ertelediğini açıkla. Ortalama sonuç kadar bedeli kimin ödediğini de görmek gerekir.

Taklit tehdit ve alaya dönüşebilir

Aşırı düzgün kopya, otoritenin jestlerini tekrar ederek bunların doğa değil rol olduğunu gösterebilir; itaat ile parodi arasındaki sınır belirsizdir. Bu cümle sonuçtan önce hangi şartların oluştuğunu araştırmaya çağırır.

Çalışan yöneticinin resmî dilini kusursuz ve hafif abartılı biçimde tekrarlar; kural uygulanır ama gülünçleşir. Sahne, kavramı tanımdan çıkarıp insan yüzü ve gerçek bedelle buluşturur.

Mimikri işaretleri sahiplerinden koparır, sömürgeci kimliğin benzersizlik iddiasını zayıflatır. Bu bağlantı niyet ile sonuç arasındaki mesafeyi görünür tutar.

İktidar parodiyi cezalandırabilir ve izleyici alayı fark etmeyebilir; biçimsel çatlak tek başına kurtuluş değildir. Açıklama olasılık gösterir; değişmez kader ilan etmez.

Bir taklidin kuralı güçlendirip güçlendirmedeğini, alaya mı açtığını, iki sonucu da mı taşıdığını görün. Taklidin tehdit olması kopyanın efendinin ayrıcalıklı işaretlerini herkesçe kullanılabilir hale getirmesidir. Görev tek doğruyu ezberlemek değil, yanlış kurulmuş soruyu fark etmektir.

Sinsi nezaket otoriteyi erteler

Sömürgeleştirilen kişi açık isyan yerine saygılı belirsizlik, gecikme ve çift anlamla buyruğu tam uygulamadan savuşturabilir. Kavram, hazır cevap vermekten çok dikkatin yönünü değiştirir.

Köylü memura 'elbette efendim' der, talebi başka usule yönlendirip aylarca sonuçsuz bırakır. Bir ayrıntı değiştiğinde sonucun da değişmesi, kaderden değil ilişkiden söz edildiğini gösterir.

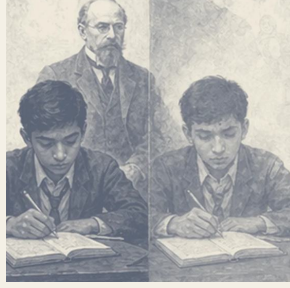
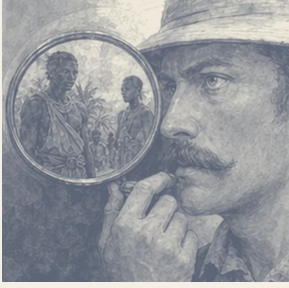
Nezaket görünür itaati korurken içeride yorum ve hareket alanı açar; otorite samimiyeti ölçemez. Burada önemli olan adımları sırayla izlemek ve hiçbirini doğal kabul etmemektir.

Bu küçük taktik yapısal gücü devirmeyebilir ve yükü bireyin kurnazlığına bırakabilir. Kitabın dönemi ve seçtiği örnekler hesaba katılmadan kavram kolayca dogmaya dönüşür.

Bir bürokratik karşılaşmada açık hayır olmadan emrin nasıl çevrildiğini izleyin. Sinsi nezaket güçsüzün güvenli manevrası olabilir, fakat açık siyasi örgütün yerini tek başına tutmaz. Dijital araç değişse bile güven, korku, itibar ve güç ilişkileri yeni biçimde sürebilir.

OKUMA EŞİĞİ 2 / 3

Ayrıntılardan büyük resme

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Stereotip hem korku hem arzu taşır
- Taklit neredeyse aynı ama tam değil
- Taklit tehdit ve alaya dönüşebilir
- Sinsi nezaket otoriteyi erteler

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- İncil ağacın altında değişir
- Kültürel fark tanınmış çeşitlilik değildir
- Ulus iki zamanda anlatılır
- Kenar ulusun dışı değil içidir

Bağlantı sorusu: “Stereotip hem korku hem arzu taşır” ile “Sinsi nezaket otoriteyi erteler” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “İncil ağacın altında değişir” bu yolu nasıl değiştirebilir?

BÖLÜM 6 · İŞARET

10. DURAK

İncil ağacın altında değişir

Bhabha sömürgeci kitabın uzak yerde çoğaltılıp yerel yorumla karşılaşınca tek köken ve otoritesini koruyamadığını gösterir. Bundan sonraki tartışma bu temel bağlantının ne kadar taşınabileceğini sınar.

Delhi dışındaki topluluk dağıtılan İncil'i İngiliz sahibinin kitabı olarak değil kendi kutsallık ve topluluk anlayışıyla okur. Örneğin gücü süslü olmasında değil, neden ile sonucu yan yana getirmesindedir.

İşaret yayılmak için tercüme edilir; tercüme anlamı çoğaltır ve merkezin sahipliğini böler. İlişki tek yönlü değildir; sonuç da kendisini doğuran koşulları değiştirebilir.

Yerel yorum her zaman özgür değildir; misyon, okul ve maddi baskı sahneyi çerçeveler. Kanıt, yorum ve değer yargısını ayrı tutmak burada özellikle önemlidir.

Bir küresel metnin yerel kullanımında sahibinin niyetiyle okurun pratiği arasındaki farkı görün. Kitabın yerel yorumu otoritenin çoğalmak için kendi anlamını başkasına teslim etmek zorunda olduğunu gösterir. Başka türlü olsaydı ne değişirdi sorusu fikri gerçek bir olayda sınar.

BÖLÜM 7 · FARK

11. DURAK

Kültürel fark tanınmış çeşitlilik değildir

Bhabha kültürel çeşitliliğin hazır grupları yan yana sergilediğini, kültürel farkın ise bu grupların temsil sırasında nasıl yeniden kurulduğunu sorguladığını söyler. Bu ayırım kitabın geri kalanında izlenecek yolu açar.

Festival her topluluğa yemek standı verir, fakat okul kuralını yalnız çoğunluğun aile biçimine göre yazar. Aynı olayı başka kişinin gözünden görmek görünmeyen maliyeti açığa çıkarabilir.

Çeşitlilik görünür içerik ekler; fark ortak kuralın hangi kültürü nötr temel yaptığını açığa çıkarır. Kavram ancak bu ara hareketler açıkça görüldüğünde gerçek bir düşünme aracına dönüşür.

Ortak prosedür gereklidir; eleştiri herkesin ayrı kurala kapanması değil başlangıç normunun müzakere edilmesidir. Kavram bazı olaylarda merkezde, bazılarında yalnız yardımcı etkindir.

Bir kapsayıcılık etkinliğinde vitrin ile karar kuralını ayrı değerlendirin. Kültürel fark ortak masanın tasarımını değiştirir; çeşitlilik çoğu kez aynı masaya renkli tabaklar eklemekle yetinir. Bir haftalık küçük gözlem, büyük iddianın gündelik karşılığını gösterebilir.

Ulus iki zamanda anlatılır

Ulus kendini eski, sürekli halkın pedagojik hikâyesi olarak anlatırken yurttaşların günlük performansıyla her gün yeniden kurulur. Böylece soyut kavram, gözlenebilir bir ilişkiye dönüşür.

Ders kitabı bin yıllık birlik söyler, sokakta yeni göçmen mutfağı ve gençlerin dili ulusun bugününü değiştirir. Bu küçük olay büyük haritanın neresine bakmamız gerektiğini gösteren bir işarettir.

Pedagojik zaman köken ve süreklilik, performatif zaman tekrar ve yenilik taşır; ulus kendi içinde bölünür. Açıklamanın sınanacağı yer, varsayılan halkanın gerçekten çalışıp çalışmadığıdır.

Ortak tarih siyasi bağ sağlayabilir; onu tek soy ve değişmez kültür yapmak marjı dışarı iter. Yazarın dışarıda bıraktığı deneyimler kavramın sınırını görmek için dinlenmelidir.

Bir ulusal törende geçmiş hikâyesiyle katılımcıların bugünkü çeşitliliğini yan yana görün. Ulusun performatif bugünü göçmen ve azınlık yurttaşın yalnız kabul edilen değil kurucu olduğunu gösterir. Bugüne taşımak geçmişi kopyalamak değil, aynı mekanizmayı yeni koşullarda aramaktır.

Kenar ulusun dışı değil içidir

Azınlık ve göçmenler ulusa sonradan eklenen dış unsur değil, ulusun kim olduğunu tartışmalı ve canlı tutan iç sınırdır. Yazarın temel hamlesi tam olarak bu görünmeyen bağı açığa çıkarmaktır.

Şehirde iki dilde yazılan şiir ulusal edebiyatın kenarı sayılırken aslında yeni yurttaşlık deneyimini merkezden daha açık anlatabilir. Sahneyi yavaşlatınca tek karar sandığımız şeyin öncesindeki etkiler belirginleşir.

Marj merkez kavramının tutarlılığını sınar ve ulusal 'biz'in kapanmasını engeller. Bu süreç görünür olunca kişisel tercih ile yapısal baskı birbirinden ayrılabilir.

Kenar konumunu sürekli yaratıcı diye romantikleştirmek yoksulluk ve dışlanmayı estetikleştirebilir. Eleştirinin hedefi çoğu zaman soru değil, cevabın gereğinden fazla büyütülmesidir.

Bir kültürel yeniliğin kenardan merkeze geçerken ne kazandığını ve ne kaybettiğini izleyin. Marjın yaratıcı gücü marjda kalmanın maddi acısını güzelleştirmeden düşünülmelidir. Karar öncesinde seçeneği olmayan kişiyi hesaba katmak tartışmayı dürüstleştirir.

OKUMA EŞİĞİ 3 / 3

Son sorulara yaklaşıırken

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- İncil ağacın altında değişir
- Kültürel fark tanınmış çeşitlilik değildir
- Ulus iki zamanda anlatılır
- Kenar ulusun dışı değil içidir

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Eyleycilik saf özden gelmez
- Şiddetin işareti ekmekte görünür
- Yenilik kültürel çeviriden girer
- Modernliğin zamanı yeniden yazılır

Bağlantı sorusu: “İncil ağacın altında değişir” ile “Kenar ulusun dışı değil içidir” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Eyleycilik saf özden gelmez” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Eyleycilik saf özden gelmez

Postkolonyal özne ne sömürge söyleminin pasif ürünü ne de tarih dışı saf kimliktir; çelişkili konumlar içinde yeni bağ kurarak eyleme geçer. Bu nokta atlanırsa fikir kolayca yanlış bir slogana dönüşür.

Göçmen kadın hem aile geleneğini hem devlet politikasını eleştirir, ikisinden birini bütünüyle temsil etmek zorunda kalmaz. Gündelik ayrıntı, soyut düşüncenin hayata değdiği noktayı görünür kılar.

Eyleycilik hazır kimliği ifade etmekten çok verilen işaretleri yeniden eklemleyip beklenmedik ittifak kurmaktır. Mekanizma aynı sonucu her yerde garanti etmez; bağlam onun gücünü artırır ya da azaltır.

Söylemsel hareket maddi kaynak ve örgüt olmadan sınırlı kalabilir; ajansın bedeli eşit dağılmaz. Geçmiş bugünün kopyası saymak kadar aralarında bağ yokmuş gibi davranmak da yanıldır.

Bir hareketin eski kimlik adını tekrarlamakla mı, yeni ilişki ve talep kurmakla mı güçlendiğini görün. Eyleycilik kimliğin saflığından değil, çelişkili bağları yeni talep çevresinde yeniden kurmaktan doğar. Bu soru, kitabın düşüncesini günlük bir alışkanlığa dönüştürebilir.

BÖLÜM 10 · EKMEK

15. DURAK

Şiddetin işareti ekmekte görünür

Bhabha sömürge düzeninde gündelik nesne ve kıtlığın yalnız ekonomi değil otorite, söylenti ve direniş işareti haline gelişini inceler. Mesele tek neden bulmak değil, sonucu üreten düzeni görebilmektir.

Ekmek fiyatı yükseldiğinde sıradan alışveriş devletin adaleti ve isyan ihtimali hakkında konuşan simgeye dönüşür. Örnek kanıtın tamamı değildir; yine de iddianın nerede sinanacağını açık eder.

Maddi ihtiyaç kültürel anlatıdan ayrı değildir; söylenti ve işaret insanları ortak eyleme bağlayabilir. Aradaki basamakları atlamak etkileyici fakat boş bir sonuca yol açabilir. Simgesel okuma açlığı söyleme indirmemeli; bedenin gerçek ihtiyacı ve dağıtım kurumu merkezde kalmalıdır. Sonraki araştırmalar ayrıntıyı değiştirse bile iyi soru yaşamaya devam edebilir.

Bir protesto simgesinin maddi sorunu ne ölçüde görünür kılıp ne ölçüde örttüğünü sorun. Ekmek örneği gösterge ile maddeyi ayırmanın postkolonyal siyasette neden yetersiz kaldığını anlatır. Böyle bir gözlem kavramın açıklayıcı mı, yalnız etkileyici mi olduğunu gösterir.

BÖLÜM 11 · ÜÇÜNCÜ ALAN

16. DURAK

Yenilik kültürel çeviriden girer

Üçüncü alan iki saf kültür arasındaki orta nokta değil, karşılaşmada anlam ve kimliğin yeniden üretildiği müzakere sahnesidir. Kavramın değeri, daha önce kopuk duran ayrıntıları aynı haritada buluşturmasındadır.

Göçmen müzisyen iki ezgiyi yapıştırmak yerine yeni ritim kurar; son ürün iki kaynağa da tam geri çevrilemez. Aynı kişiler başka kurallar içinde farklı davranınca açıklamanın yeri değişir.

Çeviri tekrar sırasında fark üretir; yenilik kökensiz değil çoklu ilişki içinden doğar. Bu hareketin kim tarafından başlatıldığı kadar kim tarafından sürdürüldüğü de önemlidir.

Melezlik herkesin eşit karıştığı mutlu dünya değildir; telif, pazar ve ırkçılık gücü sonucu biçimlendirir. Güçlü ton, belirsizlik ve bağlam payını ortadan kaldırmaz.

Bir kültürel üründe yalnız hangi parçalardan oluştuğunu değil karşılaşmada hangi yeni kuralın doğduğunu sorun. Üçüncü alan uzlaşmış orta değildir; anlam sahipliğinin ve eşitliğin yeniden pazarlık edildiği gerilimli üretim yeridir. Amaç düşünceyi insanlara etiket yapmak değil, görünmeyen koşulu fark etmektir.

Modernliğin zamanı yeniden yazılır

Bhabha ırksal farkın bazı halkları modern zamanın gerisinde göstererek sömürge yönetimini ilerleme görevi diye haklılaştırdığını eleştirir. Burada tanımdan çok, tanımın görmemizi sağladığı ilişki önemlidir.

Aynı kentte yaşayan topluluk çağdaş siyasi talep sunduğunda geleneksel ve henüz hazır değil diye ertelenir. Bu olayın tersini düşünmek zorunlu olanla değişebilir olanı ayırmayı kolaylaştırır.

Zaman hiyerarşisi coğrafi ve kültürel farkı gelişme sırasına çevirir; merkez kendi bugününü herkesin geleceği yapar. Süreç, büyük değişimin gündelik tekrarlarla nasıl kurulduğunu gösterir.

Toplumlar arasında kurum ve teknoloji farkı olabilir; fark eşit söz hakkını erteleyen insanlık basamağı olmamalıdır. Bu uyarı kavramı reddetmez; doğru ölçüde kullanmayı sağlar.

Bir reform tartışmasında 'henüz hazır değiller' sözünün kime süre ve kime karar yetkisi verdiğini görün. Eşzamanlılık talebi farklı toplumların kendi bugünlerinde eşit siyasi özne olduğunu tanır. Kısa vadeli kazanç ile uzun vadeli maliyeti ayırmak bu merceği hayata geçirir.

SON DURAKLAR · SINIR

18. DURAK

Kitabın kolay yanlış anlaşılacağı yer

Bhabha 'her şey melezdir, dolayısıyla sömürgecilik önemsizdir' demez. Melezlik, eşitsiz karşılaşma içinde otoritenin anlamı tam kontrol edemediği çatlağı gösterir.

Sömürge diliyle yazan kişi hem baskı aracını kullanabilir hem o dilde merkezi sarsan yeni anlam kurabilir. Bu ikilik ne saf teslimiyet ne otomatik zaferdir.

Okur iktidar niyeti, tekrar, kararsızlık, yerel tercüme, maddi eşitsizlik ve beklenmedik ajansı ayrı izlemelidir.

SON DURAKLAR · TARTIŞMA

19. DURAK

Kitap hakkında süren tartışma

Eser postkolonyal kuramın en etkili kitaplarından biri oldu; taklit, kararsızlık, melezlik, üçüncü alan ve ulusun performatif zamanı kavramları çok geniş alanlara yayıldı.

Eleştiriler dilinin aşırı yoğun olduğunu, söylemsel çatlağı maddi sömürü ve devlet şiddetinden fazla öne çıkarabildiğini, melezliği ayrıcalıklı göçmen deneyimi üzerinden romantikleştirme riskini belirtir.

Bir okur taklidi küçük direniş, diğeri zorunlu uyum sayar. Bhabha'nın gücü iki ihtimalin aynı işarete bulunabileceğini göstermesidir; sonucu somut güç ilişkisi belirler.

SON DURAKLAR · BUGÜN

20. DURAK

Bugüne taşınan üç soru

Bu tekrar otoriteyi güçlendiriyor mu, yapaylığını mı gösteriyor? Yeni anlam hangi eşitsiz karşılaşmada doğuyor?

Bugün melez bir yemek, müzik veya dil örneği seçin; parçaların listesinden öte karşılaşmanın ürettiği yeni kullanım kuralını yazın.

Okur kültürü sağlam duvarlar yerine kapı eşiğinde değişen anlam olarak gördüğünde Bhabha'nın zor kavramları gündelik hayatta yürümeye başlar.

SON DURAKLAR · ÖZ

21. DURAK

Bir cümlede kitabın özü

Kültür sabit kökenlerin toplamı değil; sömürgeci otoritenin tekrar, taklit ve tercüme içinde tam denetleyemediği, eşitsiz ama yaratıcı üçüncü alanlarda sürekli yeniden kurulan siyasi anlam sürecidir.

Akılda tutulacak son görüntü, füme mavi ve bakır bir kapı eşiğinde sömürge okulu, göçmen ev, ulus töreni ve müzik sahnesinin üst üste gelip yeni üçüncü bir ışıklı mekân açması.

Bhabha bizi kültürü korunan eşya gibi değil, iktidarın cümlesinin başka ağızda değiştiği ve yeni siyasi öznenin ortaya çıktığı hareketli eşik olarak okumaya çağırır.

KAYNAKLAR VE KAPSAM

Neye dayandık, nerede durduk?

- [1] Routledge - The Location of Culture
[2] Harvard University - Homi K. Bhabha

TELİF VE SORUMLULUK NOTU

Bu çalışma eğitim ve araştırma amacıyla hazırlanmış özgün bir özet ve yorum rehberidir. Kitabın cümlelerini yeniden üretmez ve özgün eserin yerini tutmaz. Sağlık ve psikoloji başlıkları genel bilgi verir; tanı, tedavi veya kişiye özel profesyonel öneri değildir.

SON CÜMLE

Bhabha bizi kültürü korunan eşya gibi değil, iktidarın cümlesinin başka ağızda değiştiği ve yeni siyasi öznenin ortaya çıktığı hareketli eşik olarak okumaya çağırır.